

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus quintus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Sanguine vestro. non est patiens
 Fervidus iræ facilisque regi.
 Ille ferocem jussit Achillem
 Pulsare lyram; fregit Danaos; 815
 Fregit Atridem; regna evertit
 Priami; claras diruit urbes.
 Et nunc animus, quid ferat, horret,
 Vis immitis violenta dei.

Delrius : malle ex conjectura *caes.* Troad. v. 222, vel simpl. *Idem.*
 Ecce alii: Offensi Neronis : vel vos læ- 815. Danaos] Diutino bello Tro-
 si. Quasi non monuisset jam Comeli- jam expugnantes recuperandæ Helenæ
 nus: ob læsum Cupidinem dabitis pœ- gratia. *Idem.*
 nas, ut sit Hellenisimus. *Evexca.* Gronov. 816. Atridem] Agamem. v. 181. *Id.*
 814. Ille] Amor. Farnab. Ferocem] 818. Et nunc] Timeo ne amantis
 Propter ereptam Briseida iratum,] Neronis ira sævum quid moliat. *Id.*

ACTUS QUINTUS.

NERO. PRÆFECTUS.

Æstuans ira Nero propter tumultum populi, in ipsum sevirum jubet, & Octavianam veluti motus causam, deportatam in Pandatariam, interfici.

Ner. **O**lenta nimium militis nostri manus, 820
 Et ira patiens post nefas tantum mea,
 Quod non cruor civilis accensas faces
 Extinguit in nos; cæde nec populi madet
 Funerea Roma, quæ viros tales tulit!
 Admissa sed jam morte puniri parum est, 825
 Graviora meruit impium plebis scelus.
 Et illa, cui me civium subicit furor,
 Suspecta conjux & soror semper mihi,
 Tandem dolori spiritum reddat meo,
 Iranque nostram sanguine extinguat suo. 830
 Mox tecta flammis concidant urbis meis.

Ignes,

824. Funerea] Cruserianus liber, antea fuit, Adice his superbam pellicem. Ita Martialis lib. 4. Nil adicit penso Lacheisi. Fabr.
 funesta. Pontan.
 827. Et illa] Octavia. Farn. Subicit] Sic legendum, ut constet versus. 831. Mox tecta] Hoc postea fecit incendiarius Imperator, & sævientem
 Est autem eadem ratio syllabæ quæ jam

Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
 Turpisque egestas, sæva cum luctu fames,
 Exsultat ingens seculi nostri bonis
 Corrupta turba: nec capit clementiam 835
 Ingrata nostram, ferre nec pacem potest,
 Sed inquieta rapitur. hinc audaciâ,
 Hinc temeritate fertur in præceps suâ.
 Malis domanda est, & gravi semper jugo
 Premenda, ne quid simile tentare audeat, 840
 Contraque sanctos conjugis vultus meæ
 Attollere oculos. fracta per pœnas metu
 Parere discet Principis nutu sui.
 Sed adesse cerno, rara quem pietas virum
 Fidesque castris nota præposuit meis. 845
 Præ. Populi furorem cæde paucorum, diu
 Qui resisterunt temere, compressum assero.
 Ner. Et hoc sat est? sic miles audisti ducem?
 Compefcis? hæc vindicta debetur mihi?
 Præ. Cecidère motus impii ferro duces. 850
 Ner. Quid! illa turba, perere quæ flammis meos
 Ausa est penates, Principi legem dare,
 Abstrahere nostris conjugem caram toris,
 Violare, quantum licuit, incesta manu
 Et voce dira, debita pœna vacat? 855

Præ.

jam per sex dies septemque nodas
 ignem ac incendium ipse è turri Mæ-
 cenatiana prospectans, lætis flammæ
 pulchritudine ἄλωσιν Ilii in illo suo
 scenico habitu decantavit. Favna-
 bius.

834. Exultat] Luxuriæ (scilicet)
 ex clementia principis (tyranni) nec
 patitur longæ pacis malâ. Idem.

839. Malis domanda] T. Livius lib.
 2. Palamque ferrent malo demandam
 Tribuiciam potestatem. Delr.

841. Sanctos] Augustos, Farii.

842. Nutu] Nutui. Idem.

843. Rerâ] Tigillinum præfectum

prætorio; æqualem Imperatori pieta-
 te. Idem.

846. Affero] Annuncio. Idem.

848. Sat est] Paucorumne cæde? Id.
 Sic miles] Sic executus es Imperatoris
 mandatum? Idem. Miles ducem] Au-
 get crimen, quia militaris disciplinæ
 vinculum, promptâ & fidâ constat
 obedientiâ, nec fero gravius ullum mi-
 litare delictum censetur contumaciâ
 erga ducem. l. omnes. 6. D. de re milit.
 Delr.

851. Quid? illa] Cur non & tota
 turba quæ petere flammis ausa est, &c.
 pro merito pœnas motus dedit? Idem.

856. Præ-

Præ. Pœnam dolor constituet in cives tuos?

Ner. Constituet, ætas nulla quam famæ eximat.

Præ. Quam temperet non ira, non noster timor?

Ner. Iram expiabit prima quæ meruit meam.

Præ. Quam poscat, ede; nostra ne parcat manus. 860

Ner. Cædem sororis poscit, & dirum caput.

Præ. Horrore victum trepidus adstrinxit rigor.

Ner. Parere dubitas? *Præ.* Cur meam damnas fidem?

Ner. Quod parcis hosti. *Præ.* Fœmina hoc nomen capit?

Ner. Si scelera cepit. *Præ.* Estne qui fontem arguat? 865

Ner. Populi furor. *Præ.* Quis regere dementes valet?

Ner. Qui concitare potuit. *Præ.* Haud quemquam reor.

Ner. Mulier dedit natura cui prouum malo

Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;

Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis 870

Esset, sed ægras frangeret vires timor,

Vel pœna; quæ tam fera damnatam premit,

Diu nocentem. tolle consilium, ac preces;

Et imperata perage, devertam rate

Procul in remotum littus interim iube, 875

Tandem ut residat pectoris nostri tumor.

CHO-

856. Pœnam] Anne iratus pœnas
exiges? Farnabius.

858. Quam temperet] Constituesne
pœnas cui non ira, non timor noster
ponat modum? Idem.

859. Iram] Illa prima expiabit iram
meam quæ meruit. Idem.

861. Sororis] Octavia. Idem.

862. Horrore victum] Verbum ad-
fringendi postulare videtur, *vinctum*.
Raphel.

863. Fœmina] Hostisne nomen in
fœminam cadit? Farnab.

864. Si scelera] Si scelera capit, &
nomen hostis. Idem.

868. Mulier] Mulier potuit, cui ma-

la mens, malus animus, vel Octaviam
intellige. Idem.

867. PR. Haud quemquam reor. *NER.*
Mulier dedit, &c.] Liptus legit. *PRÆ.*
Haud quisquam reor, Mulier. hac sen-
tentia. Quid admisit Octavia? Popu-
lus ob eam insanivit. Quis populus
possit regere. Illa ipsa, quæ concitare.
At non puto in fœminam id cadere:
cui animus quidem nocendi, non ta-
men vires. Lips.

872. Damnata] Octaviam. Imo
pœna eam premet potius Nero; ju-
sta, etsi fera. Idem.

875. Remotum] Pandatariam in-
sulam in sinu Cajetano. inf. v. 959. Id.

CHORUS. OCTAVIA.

Chorus perniciosum multis favorem populi fuisse canit. mox dura fata mulierum domus Cæsareæ commemorat.

Cho. **O** funestus multis populi
Dirusque favor? qui, cum flatu
Vela secundo ratis implevit,
Vexitque procul; languidus idem 880
Deferit alto favoque mari.
Flevit Gracchos miseranda parens,
Perdidit ingens quos plebis amor,
Nimiusque favor, genere illustres,
Pietate, fide, lingua claros, 885
Pectore fortes, legibus acres.
Te quoque, Livi, simili leto
Fortuna dedit; quem neque fasces
Texere sui, nec tecta domus.
Plura referre prohibet præfens 890
Exempla dolor. modò cui patriam
Reddere cives, aulam, & fratris
Voluere toros; nunc ad pœnam

Le-

880. *Procul*] A litore in altum. *Farnabius*.

882. *Gracchos*] Tiberium & Cajum Gracchos viros populares, qui cum Tribuni plebis leges Agrarias reducerent, in patriciorum, quibus illæ leges ingratae, odium incurrebant suamque perniciem. ille à P. Nafica in concione, hic ubi Capitolinum montem occupasset, Opimii cos. iussu occisus. *Id. Parens*] Cornelia. *Idem*.

884. *Genere*] T. Gracchi Sempronii & Corneliae è Scipionum familia oriundos. *Idem*.

Q. Mucius apud Ciceronem, lib. 1. de Orat. Omnium se, quos meminit eloquentissimos, excepto Crasso & Antonio audisse, ait, Tib. & Cajum Sempronios: mox etiam illos disertos vocat, & omnibus vel naturæ, vel doctrinæ prædiis ad dicendum paratos. *Delr.*

886. *Legibus*] Agrariorum legum seu plebiscitorum auctores acerrimos. *Farnabius*.

887. *Livi simile*] Livi Druse, qui Trib. pleb. conatus Senatam cum plebe in concordiam reducere, judicium ut æqua parte penes senatum essent & equites lege tulit, quocirca Senatui offensus, domi suæ, incertum à quo, interfectus est. alii leg. *Levir*, & Scipionem Africanum minorem intelligunt. alii *Levis* & fortunæ tribuunt rectius *Leni*. *Idem*.

888. *Fasces*] Magistratus dignitas, nulli enim tribunis lictores. & hæc dictio magis Scipionem respicere videtur, qui & domi suæ mortuus repertus est, nec tamen de Livio Druso mutò sententiam. *Idem*.

891. *Cui patriam*] Octaviam cui, &c. cives cernere possunt trahi. *Idem*.

900. *Rt-*

Letumque trahi, flentem, miseram

Cernere possunt. Bene paupertas 895

Humili tecto contenta latet.

Quatiunt altas sæpe procellæ

Aut evertit Fortuna domos.

OÆ. Quo me trahitis? quodve tyrannus

Aut exilium regina jubet; 900

Si mihi vitam fracta remittit

Tot jam nostris evicta malis;

Si cæde mea cumulare parat

Luctus nostros; invidet etiam

Cur in patria mihi sæva mori? 906

Sed jam spes est nulla salutis,

Fratris cerno miseranda ratem.

Hæc est, cujus vecta carina

Quondam genitrix, nunc & thalamis

Expulsa soror miseranda vehar. 910

Nullum Pietas nunc numen habet,

Nec sunt Superi. regnat mundo

Tristis Erinnyis.

Quis mea digne deslere potest

Mala? quæ lacrimis nostris questus 915

Reddet Aëdon? cujus pennas

Utinam miseræ mihi Fata darent!

Fuge-

900. *Regina*] Vel, Fortuna, quæ regina, hera, domina, cui omnia accepta, omnia expensaferuntur, & in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit. vel de Poppæa intellige, cum dixerit prius, *tyrannus*, i. e. Nero. *Farn.*

901. *Si mihi vitam*] Interpunctio- ne solvi nodum Gordium, quo antè intricabantur versus. neque enim si heic bis ponitur, pro *frus*, sed queritur Octavia, se inique abripi, sive veniam inveni-erit, sive non. Interim pudet me tam elumborum versusum. *Grut.*

902. *Eviçta malis*] Lege: Si mihi vi-

tam fracta remittit, tot jam nostris & viçta malis? Sin cade mea. Si mihi- cors mihi vitam donat, cur imperat exsilium? si ibi quoque pereundum est, cur non hic morior? *Gronovius.*

907. *Ratem*] Sutilem illam, quam in matris exitium commentus est Ne- ro frater meus. sup. v. 307. *Farnabius.*

913. *Erinnyis*] Erinnyes autem tres θεαὶ στυγρῆς & πρῶσιπτικαί, Ti- siphone, Megara & Alecto, natae ex guttis sanguinis Saturni verendorum. *Agam.* à v. 82. *Farn.*

916. *Aëdon*] Luscinia. *Agam.* à v. 665. & *Herc.* Oct. à v. 190. *Farnab.*

918. *Abla-*

Fugerem luctus ablata meos
 Penna volucris, procul & cœtus
 Hominum tristes, cædemque feram. 920
 Sola in vacuo nemore, & tenui
 Ramo pendens, querulo possẽm
 Gutturæ mœstum fundere murmur.
Cho. Regitur fatis mortale genus;
 Nec sibi quidquam spondere potest 925
 Firmum & stabile:
 Per quæ casus volvit varios
 Semper nobis metuenda dies.
 Animum firment exempla tuum
 Jam multa, domus 930
 Quæ vestra tulit. quid sævior est
 Fortuna tibi? tu mihi primum
 Tot natorum memoranda parens,
 Nata Agrippæ, nurus Augusti,
 Cæsaris uxor, cujus nomen 935
 Clarum toto fulsit in orbe;
 Utero toties enixa gravi
 Pignora pacis: mox exilium,
 Verbera, sævas passa catenas,
 Funera, luctus, tandem letum, 940
 Cruciatu diu, felix thalamis

918. *Ablata*] Hæc lectio bona & propria. Ovidius 1. *Metamorph. Cruranc ablato profunt velocia cervo.* Fab.

920. *Cædemque feram*] Lege, *sedemque.* Vt *horrida, maligna, importuna sedes.* Vel *Hypallage, hominum sedem feram,* id est ferorum. Gron.

924. *Regitur*] *Oedip. v. 980. Farn.*

930. *Vestra*] Cæsarea. *Idem.*

932. *Nota*] Agrippina, M. Agrippæ & Iuliæ filia, nurus Tiberii Augusti Germanico conjugii novem liberos peperit. *Idem.*

937. *Pignora*] Amoris conjugalis & privati pignora pacis que publicæ stabi-

limenta, ut quæ imperii successionem firment. *Idem. Mox exilium*] Hanc, post mortem Germanici nullo sermone dignatus est Tib. mox inter cenam portectâ à se poma gestare non ausam vocare desit: deinde Pandatariam relegavit, convitiantique per Centurionem oculum excussit. Rursus inedia mori destinanti per vim ore diducto cibum infulciri iussit. Postremo voluntaria inedia absumptam crimiносissime fuit insectatus, diem illius natalem inter nefastos referendum imperavit, & cadaver in Gemonias projici iussit. *Idem.*

Livia
 Ruit
 Julia
 Poss
 Cæla
 Quid
 Tuas
 Cara
 Ead
 Cec
 Qui
 Spe
 No
 Ren
 Mo
 Sæ
 Oct
 Fe
 Qu
 Ra
 Fo

9
 mar
 ber
 cio
 9
 Liv
 def
 liu
 tu
 ci

sup
 Ce
 im
 cor
 po

Livia Drusi natifque, ferum
Ruit in facinus, pœnamque suam.

Julia matris fata secuta est:

Post longa tamen tempora ferro 945

Cæsa est, quamvis crimine nullo.

Quid non potuit quondam genitrix

Tua, quæ rexit Principis aulam,

Cara marito, partuque potens?

Eadem famulo subiecta suo, 950

Cecidit diri militis ense.

Quid, cui licuit regnum in cœlum

Sperare, parens tanta Neronis?

Non funesta violata manu

Remigis ante, 955

Mox & ferro lacerata diu,

Sævi jacuit victima nati?

Ost. Me quoque tristes mittet ad Umbras

Ferus & Manes, ecce, tyrannus.

Quid jam frustra miseranda moror? 960

Rapite ad letum, quis jus in nos

Fortuna dedit. testor Superos.

Quid

942. *Livia*] Livia Drusi uxor quia maritum Drusium interfici curarat, Tiberii, cujus nurus erat, neque supplicio parentis iussu interfecta fuit. *Farn.*

943. *Julia*] Julia Drusi filia matris Liviæ fata secuta crimine incerto nec defensione ulla data à Claudio in exilium pulsa, mox cæsa est. *Idem.*

945. *Genitrix*] Messalina. *Idem.*

948. *Marito*] Claudio. *Idem.* Partuque] Britannici prius Germanici dicit. *Idem.*

949. *Famulo*] C. Silio cui nupsit sup. v. 16. vel Narcisso liberto. *Indulsi Cæsar* cui Claudius omnia, cujus Paruit imperiis uxorem occidere iussus. *Idem.*

951. *Quid*] Quid Agrippina? quæ consecrationem & *ἁγίασιν* sperare potuit, ut quæ Augusta Claudii con-

jux, Neronisque mater, non & illa primum mersa, mox cæsa, &c. *Sup. v. 305. Idem.*

957. *Me quoque tristes*] *Sup. v. 204. Idem.*

Fingebatur Octavia mitti in exilium propter adulterium cum Anticeto, & cum tibicine quodam Alexandrino, & delictum insuper abacti partus, falsa & commenticia omnia: Paucis autem interjectis diebus (ut ait Tacitus) vinculis restringitur, venaque ejus per omnes artus exsolvuntur: & quia pressus pavore sanguis, tardius labeatur, præservidi balnei vapore enecatur. additurque atrocior sævitia, quod caput amputatum latumque in urbem, Poppæa vidit. De Octaviâ accipio, quod Nicephorus l. 2. hist. Eccles. c. 37. scribit Neronem eo

654-

920

925

930

935

940

Livia

cessionem
] Hanc,
lo sermo-
er coenam
non autem
tariano re-
Centurio-
sus inedia
te diducto
tremo ro-
a crimino-
m illius na-
lum impe-
tas projici

947. Li-

Quid agis, demens? parce precari,
 Quævis invisa es, numina Divûm.

Tartara testor, Erebique deas
 Scelerum ultrices, & te, genitor,

Dignum tali morte & pœna:
 Non invisa est mors ista mihi.

Armata ratem, date vela fretis,
 Ventisque petat puppis rector

Pandatariaë littora terræ.

Cho. Lenes auræ, Zephyrique leves,
 Tectam quondam nube ætherea

Qui vexistis raptam sævæ

Virginis aris Iphigeniam;

Hanc quoque tristi procul à pœna
 Portate, precor, templa ad Trivia.

Urbe est nostra mitior Aulis,
 Et Taurorum barbara tellus.

Hospitis illic cæde litatur

Numen Superûm: civis gaudet
 Roma cruore.

crudelitatis processisse, ut matrem, fratrem, & conjugem ferro sustulerit. nam Poppæam invitus calce necavit. *Delr.*

961. *Superos*] Elegans Apopsiopeſis. *Farn.*

962. *Quid egis*] Cum sup. v. 900. dixerit superos non esse, nec curare pietatem nuntiina. *Idem.*

966. *Tali morte*] Veneno extingui ab Agrippina, quod Messalinam interfici iusseras, Agrippinam duxeras. *Id.*

972. *Tandem Pharia*] Sic manus membranaceorum codicum: nisi quod Pal. unus, *Tandem funesta.* Nihil est vetius emendatione Lipsii, *Pandatarie:* qui item admodum probabiliter conjecit ver. 979. *Et Taurorum,* cum præter fidem historicorum hæretet in libris, *Et Maurorum* Gruterus.

973. *Sævæ*] Dianaë Fisceledis, quæ

Iphigeniæ pro victima immolandæ cervam substituit: suis Iphigenia sacris præposita, Troad. v. 161. *Farnabius.*

978. *Maurorum*] Propter Anæum. Herc. Oet. v. 24. vel Busiridis aras, Herc. Fu. v. 483. quæ in Ægypto quidem, sed & illa Africa portio, neque enim novum est Afros omnes dici Mauros, vel propter Heliopolitas, vel denique simpliciter propter Maurorum barbariam. *Farn.*

Scio Penos liberos Saturno immolasse, atque ita humanas hostias fecisse. Nec tamen id factum hic tangitur. addit enim, *Hospitis illic cæde litatur.* At nusquam lectum de hospitibus in Mauritaniâ sive Africâ vulgo quidem immolatis. Fidenter rescribo, *Et Taurorum.* Ad Tauros Scythiæ populos, & in iis Dianæ inhospitam aram allatum. *Lips.*

965

970

975

980